ژنکوژیی وەک دیاردەیەک لە مەرگدۆستی کۆمەڵگەی مە … هێلین

‎

‎دیاردەی ژنکوژیی لە کوردستانی مەدا دیاردەیەکی تازە نییە، بەڵکو کولتوورێکی لە پشتە، کە پەیوەندی بە کێشەی هێمای ژن بۆ شەرەف هەیە، کە پیاوانی خێڵ وەک بار تووشی ژنی کوردییان کردووە. بۆیە هەرکاتێک ژن لە هێشتنەوەی ئەو هێمای شەرەفە کەمتەرخەم بوو یان نەیتوانی بیپارێزێت، کوشتنی لەسەر ئەوە بۆتە کارێکی باو و رەوا.

‎بەمجۆرە رووداوی رۆژانەی ژنکوژیی، بۆتە رووداوێکی ئاسایی. بەش بە حال□ی خۆم، ئەگەر ڕۆژانە ئەم ڕووداوە نەبینم و نەبیستم، لام شتێکی نامۆ دەبێت. ئەو دیاردەیە لە کۆمەڵگەی کوردستان هەر لە دێر زەمانەوە لە کولتووری و کۆمەڵایەتی و ئاینیماندا هەبووە، ئەوەی کە لە ئیستادا گۆڕاوە، گۆڕانێکی سەقەت و پەقەتە. ڕوونتر بێژین، کولتووری مۆدێرنی ئێمە، کولتوورێکی روواڵەتی بێ ناوەڕۆکی قەرزکراوە، لە رۆژگاری ئێستادا گوایە ئێمە قانوونمان هەیە، کە بەرگری لە مافی ژن دەکا و پیاوانی قانوون لەگەلمانن، تاکوو داوای مافی خۆمان بکەین و بێدەنگ لە سوچێکدا بەدەست ئازار نەنالێنین، بەڵام راستییەکی داواکردن و داوانەکردن هەر وەك یەكن، واتە ژن کە مافی خۆی پەیڕەوکرد، بەشی هەر کوشتنە.

‎لە ئەنجامی ئەمەشدا بێدەنگبوونمان وامان لێدەکا، چیتر بەرگەی ئازار نەگرین و خۆمان بسوتێنین. بێدەنگنەبوونیشمان بەهۆی پیاوانی قانوون، بە هۆی لەپێش چاو نەگرتن و بێباکییان لەبەرامبەر بێدەنگنەبوونمان، وامان لێدەکا دواجار بکوژرێن.

‎لای هەموومان وەك ئاوی ڕوون دیارە، زۆربەی زۆرمان، بە جۆرێك لە جۆرەکان، لەرووی باری دەروونیەوە جێگیر نین، ئەمەش پەیوەندی بەچەند فاکتەرەوە هەیە، یەکێك لەو فاکتەرانە نەبوونی ئازادی و ژێردەستەی و..تاد، کە ئەم نووسینە گەڕەکی نییە بە قوڵی باس لەم هۆکارانە بکات، لێ دەمەوێ بلێم، پیاوی کورد دەمارگیر و چەک لەدەستن، ئەگەر ئەم نەریتە دەمارگیرییەی پیاوی کورد وەك ڕۆژی رووناك ڵامان ڕوون بێت، کەواتە چۆن پیاوانی قانوون ئەمە لەبەر چاو ناگرن کاتێك ئێمەی ژن شکایەت دەکەین بۆ ئازادکردنی ژنێکی تر، پیاوانی قانوون بەچ حەقێق ماف بە خۆیان دەدەن لای تاوانبارەکە ناوی شکایەتکارەکە یبێنن؟(بۆ پیاوانیش بەهەمان شێوە، بەڵام

لەڕادا بابەتەکەمان لەسەر ژنە).

وەک هەموو دەزانین، لەم چەند ڕۆژەی رابردوودا، باوکێك کچی خۆی لەسەر شکایەت کوشتووە. هەرچەند ئەم نووسینە گەڕەکی نییە نارەزایی بەرانبەر بکوژەکە دەرببڕێت، لە دەیەوێ بەرپەرچی مەرکەزەکە بداتەوە کە بۆ چ حەقێق وا ئاسان ناوی کچەکە بە باوکی دەدەن و بە خەڵک ئاشکرای دەکەن؟ بەگوێرەی ئەم ڕەخنەیە، دەکرێ ئەنجومەنی نیشتیمانی کوردستان ڕۆڵێکی گرینگی هەبێ لە دروست کردنی گوشاری زیاتر لەسەر حکومەتی هەرێم بۆ ئەوەی حاڵەتەکانی"ژنکوشتن" بەجدی وەربگرن و ستراتیژێك دابنێن بۆ کەم کردنەوەی ئەم دیاردەیە. هەرچەندە حکومەتی هەرێمی کوردستان هەوڵی بەرزکردنەوەی ئاستی مافی ژنانی داوە، بەڵام نەبوونی چوارچێوەیەکی کارتێکەری ڕێکخراو، بەتایبەت بۆ پاراستنی ژنان کە ڕووبەڕووی توندوتیژی دەبنەوە، هێشتا لە سیاسەتییاندا نییە. چونکە نەبوونی پەناگەی شیاو و پێویست و خزمەتگوزاری یاسایی و کەمڕایەتی کێشەیەکی دیکەیە کە پێویستی بە چارەسەرە. دەبێ ئەم خزمەتگوزارییانە بۆ پاراستنی ئەم ژنانەی کە ڕووبەڕووی توندوتیژی یان کێشەی خێزانی دەبنەوە دابین بکرێت.

حکومەت پابەندە بە دابینکردنی چارەسەر بۆ قوربانییەکانی توندوتیژی لەسەر بنەمای ڕەگەز. بۆ نموونە، دەکرێ چارەسەریش هاتنە پێشەوەی دادوەری و قەرەبووکردنەوەی زیان و گەرەنتی دووبارە نەکردنەوە و ڕێگە لێگرتن بگرێتەوە. سەرباری ئەمەش، دەبێ سیاسەتی ڕێگەگر لەلایەن حکومەتەوە بگیرێتە بەر بۆ کەمکردنەوەی دیاردەکانی “ژنکوشتن”. دەسەڵاتی کوردیی، بەپێی یاسای خێزانی حکومەتی هەرێمی کوردستان بەرپرسیارە لە پشتگیری کردن لە مافی ژنان و ڕێگرتن لە پێشێلکاری، لە هەنگاوە لەسەرخۆکانی حکومەتی هەرێمی کوردستان لە جەنگی دژی توندوتیژی دژ بە ژنان ڕێگری سەرەکی دروست دەکات لە بەردەم کەم کردنەوەی دیاردەکانی “ژنکوشتن”. دەرئەنجام، حکومەتی هەرێمی کوردستان سەرنەکەوت لە گرتنەبەری پێوەری شیاو لە پیادەکردنی پابەندبونە یاساکان لە لێکۆڵینەوە و کەمکردنەوەی ڕوودانی زۆری ئەم پراکتیزە زیانبەخشەی ڕەگەز.

کێشەیەکی دیکە کە مایەی دڵەڕاوکێیە ئەوەیە کە دیاردەکانی”ژنکوشتن” بێ خەبەر لێنەدراوی دەمێننەوە، بەتایبەتی لەم ناوچە لادێییانە کە بە زۆری ئەم دیاردانەی تیادا ڕوودەدەن. دەبێ حکومەتی هەرێم دەسەڵاتەکانی خۆی بەهێز بکات لە ناوچە لادێیەکان کە یاساکانی خێڵەکی و دابونەریتەکان تیایدا حوکم دەکەن. جگە لەمەش، دەبێ حکومەتی هەرێم هەوڵی لێکۆڵینەوەی زیاتر

لە دیادەکانی “ژنکوشتن” بدات و سیاسەتی وا بەکاربهێنێ کە ئەم دیاردەیە لەناو کۆمەڵگەی کوردی کەم بکاتەوە.